

ЗНАМЕННІ ТА ЮВІЛЕЙНІ ДАТИ В ІСТОРІЇ УРОЛОГІЇ ТА СУМІЖНИХ ГАЛУЗЕЙ У 2015 РОЦІ

1025 років від дня народження діяча світської культури Арсенії Григора Пахлевуні (990–1053), ряд своїх робіт присвятив патогенезу та лікуванню сечокам'яної хвороби, статевих розладів у чоловіків та інших урологічних захворювань.

525 років від дня народження білоруського лікаря Георгія Скорини (1490–1535), який отримав ступінь доктора медицини в Падуанському університеті і широко займався медичною практикою.

515 років від дня народження швейцарського хірурга Р. Franco (1500–1570), який уперше в світі виконав у 1556 р. високий розтин сечового міхура для видалення каменя.

490 років від дня народження іспанського лікаря F. Diaz (1526–1590), автора виданої у 1588 р. у Мадриді ґрунтовної праці з урології. У книзі докладно описані сечокам'яна хвороба, запальовальні хвороби сечостатевих органів, симптоматика та клінічний перебіг доброякісної гіперплазії передміхурової залози, хвороб нирок, сечового міхура та сечівника, а також техніка оперативних втручань при каменях сечового міхура, стриктурах сечівника та деяких інших урологічних захворюваннях;

425 років від дня смерті французького хірурга А. Pape (1510–1590), який описав симптоматику стриктур сечівника, для лікування котрих він рекомендував бужування. При гострій затримці сечовипускання виконував катетеризацію сечового міхура. Вивчив будову передміхурової залози.

395 років від дня заснування у Москві в 1620 р. центрального органу медичного управління – Аптекарського приказу, при якому навчалися техніці катетеризації сечового міхура та вміли надавати першу допомогу хворим із гострою затримкою сечовипускання.

305 років від дня народження директора Російської медичної канцелярії П.З. Кондоїді (1710–1760), який захистив у 1732 р. докторську дисертацію «О боковом сечении для удаления камня мочевого пузыря». Багато уваги приділяв покращенню медичної освіти у Росії. Заснував першу в Росії медичну бібліотеку.

250 років від дня смерті генія російської науки М.В. Ломоносова (1711–1765), природнонаукові відкриття та матеріалістичний світогляд якого відіграли значну роль у розвитку вітчизняної медицини.

225 років від дня народження професора Петербурзької медико-хірургічної академії П.О. Чаруковського (1790–1842), який вперше описав симптоматику та клінічний перебіг уремії у хворих на доброякісну гіперплазію передміхурової залози.

205 років від дня народження корифея вітчизняної анатомії і хірургії М.І. Пирогова (1810–1881). У своїх працях значну увагу він приділяв урологічним захворюванням: травмам та стриктурам сечівника, каменям сечового міхура, туберкульозу статевих органів у чоловіків, фімозу та ін. Став основоположником військово-польової хірургії та урології. Першим став обговорювати помилки лікарів. Докладно описав топографію нирок, сечоводів та сечового міхура. Для перев'язки загальної клубової артерії запропонував розтин, який названо його іменем і застосовується для розкриття сечоводу.

200 років від дня народження П.О. Дубовицького (1815–1868), професора кафедри хірургічної патології і терапії Петербурзької медико-хірургічної академії, який докладно вивчив патогенез і симптоматику нефроптозу.

200 років від дня народження Desormeaux (1815–1882), який у 1853 р. сконструював ендоскоп для огляду сечового міхура та сечівника.

200 років від дня народження L. Dittel (1815–1898), засновника урології в Австрії.

195 років від дня народження англійського хірурга й уролога Н. Thompson (1820–1897), який у 1860 р. заснував друге у світі урологічне відділення у госпіталі Св. Петра в Лондоні та опублікував класичні праці з цистолітотрипсії.

190 років від дня народження німецького лікаря Th. Billharz (1825–1862), який відкрив та описав під час роботи у Єгипті у 1851 р. збудника шистосомозу сечових та статевих шляхів.

185 років тому директор госпітальної хірургічної клініки медичного факультету Московського університету професор А.І. Поль (1794–1864) у березні 1830 р. вперше в Росії виконав руйнування каменя сечового міхура за допомогою літотриптора Сивіаля.

185 років від дня заснування у 1830 р. за ініціативою J. Civiale (1792–1867) першого в світі спеціалізованого урологічного відділення у госпіталі Necker у Парижі.

175 років тому директор хірургічної клініки Петербурзької медико-хірургічної академії професор Х.Х. Саломон (1796–1851) опублікував у 1840 р. російською мовою фундаментальну працю «Руководство к оперативной хирургии» (СПб., 1840), у якому поряд з багатьма розділами хірургії узагальнено і досвід розвитку урології того періоду.

165 років від дня народження професора О.О. Боброва (1850–1904), який розвивав ниркову хірургію та успішно виконав 2 квітня 1885 р. третю в Росії нефректомію з приводу піонефриту. Він першим у Росії почав виконувати апендектомію, розробляв показання до техніки цієї операції.

165 років від дня смерті професора Є.О. Мухіна (1766–1850), анатома, фізіолога і хірурга медичного факультету Московського університету. Широко використовував оперативне видалення каменів сечового міхура. Свій досвід виклав у книзі «Описание хирургических операций» (М., 1807).

155 років від дня народження французького уролога J. Albarran (1860–1912), який у 1897 р. запропонував спеціальне пристосування до цистоскопа для катетеризації сечоводів. Автор численних робіт з урології. Голова Першого конгресу міжнародної асоціації урологів (Париж, 1908).

155 років від дня смерті L. d'Etioilles (1798–1860), винахідника цистолітотриптора (1822).

155 років від дня смерті шведського анатома А. Retzius (1796–1860), який докладно описав у 1849 р. передміхуровий простір – *savum Retzii*.

150 років з дня опублікування першого вітчизняного керівництва з урогінекології – праці К.Ф. Геппенера (1833–1874) про міхурово-піхвові нориці (СПб., 1865).

150 років від дня смерті угорського акушера І.Ф. Земмельвейса (1818–1865), одного із основоположників антисептики, вчення якого сприяло подальшому розвитку хірургії і урології.

145 років від дня народження професора С.І. Спасокукоцького (1870–1943), який запропонував операцію при екстрофії сечового міхура, спосіб пластичної операції при гідронефрозі, метод ушивання міхурово-піхвової нориці та ін.

140 років від дня народження професора П.Д.Соловова (1875–1940), який заснував кафедру та клініку урології в Інституті удосконалення лікарів у Москві. Автор численних робіт, присвячених рентгенодіагностиці урологічних захворювань, туберкульозу статевих органів у чоловіків, стриктурам сечівника та іншим урологічним захворюванням.

140 років від дня народження Д.П. Кузнецького (1875–1939), який опублікував у 1911 р. класичну працю «Камни почки и мочеточника».

140 років від дня смерті Р.-S. Segalas (1792–1875), який запропонував у 1826 р. пристрій для освітлення сечівника.

135 років від дня народження португальського хірурга і уролога Dos Santos (1880–1969), який у 1929 р. запропонував ниркову ангіографію, яка нині широко використовується при розпізнанні різних захворювань нирок і її судин. Автор фундаментальної праці «Introduction to urology» (Лісабон, 1938).

125 років від дня народження професора І.М. Порудоминського (1890–1969), відомого своїми працями, присвяченими статевим розладам та непліддю у чоловіків.

125 років від дня смерті Н.-J. Bigelow (1828–1890), професора хірургії Гарвардського університету, який удосконалив методику механічної цистолітотрипсії.

115 років від дня проведення у 1900 р. у Москві I з'їзду Російських хірургів, на якому з доповіддю про хірургічне лікування гідронефрозу виступив С.П. Федоров.

115 років від дня заснування у 1890 р. у Франції першого у світі наукового Урологічного товариства, ініціатором створення якого був відомий французький уролог F. Guyon (1831–1920).

115 років від дня народження професора О.Б. Топчана (1900–1959), який очолював із 1932 до 1952 р. урологічну клініку II ММУ ім. М.І. Пирогова (нині Російський державний медичний університет), а із 1953 до 1959 р. – фтизіоурологічну клініку Московського НДІ туберкульозу Міністерства охорони здоров'я РРФСР. Широкої відомості набули його роботи про гормонотерапію при раку передміхурової залози та про туберкульоз сечових та статевих органів.

115 років від дня смерті О.Г. Подрева (1852–1900), основоположника урології у Харкові. У 1884 р. він почав читати самостійний курс лекцій «Болезни мочеполовых органов» студентам медичного факультету Харківського університету, доповнюючи теоретичний виклад матеріалу прак-

тичними заняттями на амбулаторних хворих. У 1884 р. запропонував метод оперативного лікування стриктур сечівника, який названий його ім'ям. У 1887 р. опублікував перше вітчизняне керівництво з урології «Хирургические болезни мочевых и половых органов». Того ж року виконав першу в Росії аденомектомію промеженним доступом.

105 років тому О.О. Кальян у 1910 р. організував самостійний урологічний кабінет при госпітальній хірургічній клініці Петербурзького жіночого медичного інституту, на базі якого у 1923 р. була відкрита урологічна клініка І Ленінградського медичного інституту ім. Акад. І.П. Павлова (нині Санкт-Петербурзький державний медичний університет ім. І.П. Павлова).

105 років тому О.Ф. Каковський у 1910 р. запропонував оригінальний метод кількісного дослідження формених елементів у осаді сечі за добу.

105 років тому J. Cunningham у 1910 р. для діагностики захворювань сечівника запропонував уретрографію.

105 років від дня смерті німецького бактеріолога R. Koch (1843–1910), який відкрив збудника туберкульозу.

100 років тому E. Burns у 1915 р. вперше показав, що солі галоїдів дають тіні на рентгенограмі, що стало основою для їх широкого використання при виконанні ретроградної пієлографії шляхом введення у ниркову миску спочатку фтористого, а потім бромистого або йодистого натрію.

95 років від дня смерті професора М.О. Вельямінова (1855–1920) який обґрунтував показання і техніку виконання резекції сечового міхура при його пухлинах. У 1885 р. заснував перший у Росії спеціальний хірургічний журнал «Хирургический вестник», у якому було опубліковано багато статей, присвячених захворюванням нирок, сечових шляхів та чоловічих статевих органів.

95 років від смерті французького уролога F. Guyon (1831–1920), одного з основоположників сучасної урології. За його ініціативою у 1900 р. було засноване перше у світі Французьке наукове товариство урологів. Автор численних робіт з урології. Його клінічні лекції про хвороби нирок, сечових шляхів та передміхурової залози були перекладені на російську мову (СПб., 1895–1899, Т. I–III);

90 років від дня смерті професора М.О. Михайлова (1861–1925), засновника та першого керівника урологічної клініки Інституту удосконалення лікарів у Санкт-Петербурзі у 1901–1925 рр. Вперше в Росії ввів урологію як самостійний предмет виконання для лікарів. Опублікував класичну працю з урології «Основы диагностики заболеваний мочеполовых органов» (СПб., 1909).

90 років від дня смерті німецького мікробіолога A. Wassermann (1886–1925), який запропонував у 1906 р. серологічну реакцію для розпізнавання сифілісу (реакція Вассермана).

80 років від дня заснування урологічного товариства Дніпропетровської області, організатором і першим головою якого (1955–1958) був доцент Б.Т. Фукс (1892–1973).

80 років від дня смерті В.І. Розумовського (1857–1935), який запропонував у 1901 р. пластичні операції для відновлення прохідності сім'яносних шляхів (вазоорхоанастомоз та вазоепидидимоанастомоз), які носять його ім'я.

80 років від дня смерті професора О.М. Гагмана (1871–1935), який вперше у вітчизняній літературі у 1899 р. опублікував у журналі «Хірургія» статтю про рентгенодіагностику каменів нирок. Був членом-фундатором Московського товариства урологів. У 1908 р. опублікував перше в Росії керівництво по цистоскопії.

80 років від дня народження члена-кореспондента Національної Академії медичних наук України, лауреата Державної премії України, доктора медичних наук, професора О.В. Люлька. Засновник кафедри урології Дніпропетровської державної медичної академії (1974 р.), якою завідував із 1974 до 2012 р. Віце-президент Української асоціації урологів (з 1978 до 2012 р.), голова Дніпропетровського осередку Асоціації урологів України (з 1974 до 2013 р.), член Міжнародної спілки урологів (з 1992 р.), заступник головного редактора журналу «Урологія» та «Медичні перспективи», головний редактор журналу «Наукова думка Придніпров'я», член спеціалізованої вченої ради при Інституті урології АМН України.

80 років від дня заснування Дніпропетровського урологічного товариства. У травні 1935 р. у Дніпропетровську організовано урологічне товариство, як секцію Всеукраїнського урологічного товариства. Воно об'єднало лікарів, які працювали за фахом – урологів (яких були одиниці), цистоскопістів, венерологів, хірургів, гінекологів. Загальна кількість учасників товариства склала 38 осіб. Першим головою товариства було обрано доцента Бориса Тимофійовича Фукса, секретарем – А.Б. Чернявського (див. звіт у журналі «Урологія», 1939 р.).

75 років від смерті одного із основоположників вітчизняної урології Б.М. Кольцова (1861–1940), який із 1926 до 1940 р. керував урологічною клінікою Ленінградського інституту удосконалення лікарів ім. С.М. Кірова і створив свою школу. Приділяв увагу багатьом розділам захворювання нирок, сечових шляхів та чоловічих статевих органів. Розробив спосіб резекції сечівника при його стриктурах та оригінальний метод лікування контрактури шийки сечового міхура. Запропонував двоетапну аденомектомію, яка згідно з сучасними настановами повинна виконуватися лише за строгими показаннями, але свого часу ця операція відіграла позитивну роль і зберегла життя багатьом хворим на доброякісну гіперплазію передміхурової залози. Ним написано понад 100 наукових праць, серед яких найбільш відоме багатотомне керівництво з урології «Частная урология», (Л., 1927–1928). Був членом заснованої у 1907 р. Міжнародної асоціації урологів, і членом – засновником організованого у 1907 р. у Петербурзі першого в Росії Наукового товариства урологів, нині – Ленінградського наукового товариства урологів ім. С.П. Федорова.

75 років від дня смерті засновника кафедри урологів Центрального інституту удосконалення лікарів професора П.Д. Соловова (1875–1940), відомого своїми працями, присвяченими лікуванню хворих зі стриктурами сечівника та туберкульозом статевих органів, а також рентгенодіагностиці урологічних захворювань.

65 років від дня смерті Е. Volhart (1872–1950), який запропонував для оцінки функціонального стану нирок тести на розведення та концентрацію (проба Фольгарта).

60 років від дня смерті французького хірурга та фізіолога R. Leriche (1879–1955), який описав ознаки атеросклеротичної оклюзії біфуркації аорти: еректильну дисфункцію, атрофію м'язів нижніх кінцівок, відсутність пульсації периферичних артерій (симптом Лериша).

60 років від дня смерті F. Volker (1875–1955), який запропонував у 1903 р. з E. Joseph хромоцистоскопію.

55 років від дня смерті французького уролога J. Marion (1869–1960), автора класичного керівництва з урології «Traite d'Urologie», яке витримало кілька видань та перевидань на російську мову (М., 1931).

50 років від дня заснування у 1965 р. Всеросійського наукового товариства урологів, організатором і першим головою якого був заслужений діяч науки РРФСР та Арм'янської РСР професор А.М. Гаспарян (1902–1970).

45 років від дня смерті професора А.М. Гаспаряна (1902–1970), директора урологічних клінік Харківського, Оренбурзького, Одеського та І Ленінградського медичних інститутів, організатора і першого голови (1965–1970) Всеросійського наукового товариства урологів, автора ряду оригінальних робіт з урології.

Професор В.П. Стусь